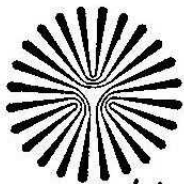

۲۲۱۳۸۹۸

دانشگاه پیام نور

تاریخ ادبیات ۲

www.ketab.ir

دکتر مریم حیدری دکتر ابراهیم واشقانی فراهانی

دکتر فرشته محجوب عشرت آبادی

سرشناسه	حیدری، مریم، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدید آور	تاریخ ادبیات ۲/ مریم حیدری، ابراهیم واشقانی فراهانی، فرشته محبوب عشرت آبادی، ویراستار علمی حسین یزدانی احمدآبادی.
مشخصات نشر	تهران، دانشگاه پیام نور، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	دوازده، ۲۰۱ ص.
فروست	دانشگاه پیام نور، ۲۸۴۰. گروه زبان و ادبیات فارسی، ۱/۱۶۷.
شابک	978 - 964 - 14 - 0891 - 8
وضعیت فهرست نویسی	غیا
موضوع	ادبیات فارسی -- تاریخ و نقد -- آموزش برنامه ای
موضوع	Programmed instruction -- Persian literature -- History and criticism
موضوع	ادبیات فارسی -- تاریخ و نقد -- آزمون ها و تمرین ها (عالی)
موضوع	Persian literature -- History and criticism -- Examinations, questions, etc. (Higher)
موضوع	ادبیات فارسی -- تاریخ و نقد -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	Persian literature -- History and criticism -- Study and teaching (Higher)
موضوع	دانشگاه ها و مدارس عالی -- ایران -- آزمون ها
موضوع	Universities and colleges -- Iran -- Examinations
شناسه افزوده	واشقانی فراهانی، ابراهیم، ۱۳۵۳ -
شناسه افزوده	Vashegani Farahani, Ebrahim
شناسه افزوده	محبوب عشرت آبادی، فرشته، ۱۳۵۴ -
شناسه افزوده	حیدری، مریم، ۱۳۵۴ - ویراستار
شناسه افزوده	دانشگاه پیام نور
شناسه افزوده	Pasitaban University
رده بندی کنگره	PIR۳۳۷۵
رده بندی دیویی	۹۰۷۶۰۰۸۵
شماره کتابشناسی ملی	۷۶۷۱۲۸۵

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

تاریخ ادبیات ۲

مولفان: دکتر مریم حیدری - دکتر ابراهیم واشقانی فراهانی - دکتر فرشته محبوب عشرت آبادی

ویراستار علمی: دکتر حسین یزدانی احمدآبادی

تهیه و تولید: مرکز انتشارات دانشگاه پیام نور

شابک: ۸ - ۰۸۹۱ - ۱۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 14 - 0891 - 8

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(تولید، کسی یا خلاصه برداری، نشر و ترجمه، چاپ، فهرست، توزیع، گسترده، نهی CD و - این اثر یا بخشی از آن، طرح بسته و روی جلد و بدون اخذ مجوز کتبی از معاونت فناوری و پژوهش دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مولفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

ادرس فروشگاه مرکزی چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور: تهران، خیابان شهید رجایی،

نرسیده به تقاطع آزادگان، جنب ورزشگاه یادآوران، تلفن: ۵۵۵۰۲۱۰۴ - ۵۵۵۰۹۸۳۸

سایت فروش اینترنتی: <http://digibook.pnu.ac.ir>

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	یازده
فصل اول. تاریخ اجمالی دوران حکومت های غزنوی و سلجوقی و حکومت های متقارن.....	۱
هدف کلی.....	۱
هدف های یادگیری.....	۱
مقدمه.....	۱
۱-۱ بر افتادن سامانیان و بر آمدن غزنویان.....	۲
۲-۱ مسئله آل افراسیاب یا قراخانیان.....	۳
۳-۱ فلول غزنویان و استقرار سلجوقیان.....	۳
۴-۱ تحولات سیاسی - نظامی ایران در عصر سلجوقیان.....	۶
۱-۴-۱ فرمانروایی طغرل، فتح بغداد و بر چیده شدن آل بویه.....	۶
۲-۴-۱ فرمانروایی آلپ ارسلان و نبرد ملازگرد.....	۷
۳-۴-۱ فرمانروایی ملک شاه و وزارت خواجه نظام الملک.....	۸
۴-۴-۱ فرمانروایی جانشینان ملک شاه؛ از برکیارق تا سنجر.....	۸
۵-۴-۱ سلاجقه و شاخه های آن.....	۹
۵-۵ تحولات سیاسی حکومت های ایرانی متقارن با ترکان در ایران.....	۱۲
۱-۵-۱ آل کاکویه.....	۱۲
۲-۵-۱ ملوک شایکاره.....	۱۲
۳-۵-۱ شروان شاهان.....	۱۳
۴-۵-۱ بنوادیان.....	۱۳
۵-۵-۱ زیاریان.....	۱۴
خلاصه فصل اول.....	۱۴
خود آزمایی چهارگزینه ای فصل اول.....	۱۵

فصل دوم. بررسی اوضاع مذهبی ایران از قرن پنجم تا هفتم.....	۱۷
هدف کلی.....	۱۷
هدف‌های یادگیری.....	۱۷
مقدمه.....	۱۷
۱-۲ اوضاع کلی مذاهب ایران در قرن پنجم و هفتم.....	۱۸
۲-۲ سیاست دینی شاهان غزنوی و سلجوقی.....	۱۸
۳-۲ مذاهب این دوره.....	۱۹
۳-۲-۱ مذاهب اهل سنت.....	۲۰
۳-۲-۲ مذاهب شیعه.....	۲۲
۳-۳-۲ مدارس مذهبی در دوره سلجوقی.....	۲۸
خلاصه فصل دوم.....	۳۰
خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوم.....	۳۱
فصل سوم. تحولات اجتماعی و فرهنگی ایران در روزگار سلجوقیان و فرمانروایی‌های متقارن...۳۳	۳۳
هدف کلی.....	۳۳
هدف‌های یادگیری.....	۳۳
مقدمه.....	۳۴
۱-۳ خاستگاه قومی و معیشتی سلجوقیان.....	۳۴
۲-۳ فروکش کردن گرایش‌های شعوبی و سرزمینی.....	۳۶
۳-۳ گسترش زبان و ادبیات فارسی.....	۳۸
۴-۳ عرفان و تصوف.....	۳۹
۵-۳ علوم در عصر سلجوقی.....	۴۲
۵-۳-۱ علوم شرعی و نقلی.....	۴۲
۵-۳-۲ علوم عقلی و تجربی.....	۴۳
۵-۳-۳ علوم ادبی و زبانی.....	۴۵
۵-۳-۴ مراکز تعلیم.....	۴۶
۵-۳-۵ انعکاس علوم در شعر سلجوقی.....	۴۷
۶-۳ هنر در عصر سلجوقی.....	۴۸
خلاصه فصل سوم.....	۵۰
خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل سوم.....	۵۲
فصل چهارم. بررسی شعر در قرون پنجم تا هفتم هجری.....	۵۵
هدف کلی.....	۵۵
هدف‌های یادگیری.....	۵۵
مقدمه.....	۵۵
۱-۴ فخرالدین اسماعیل گمانی.....	۵۷

پیشگفتار

پدیده‌های بشری در بستر تاریخ بشر، پدید می‌آیند و صورت‌های نیه‌نویی که می‌پذیرند، نتیجه رخدادهایی است که در مجموع، تاریخ نامیده می‌شود. ادبیات نیز به‌مانند دیگر پدیده‌های بشری، در بستر تاریخ آفریده می‌شود، می‌بالد و تغییر می‌پذیرد. پس برای درک درست و دقیق ادبیات باید آن را در تاریخ و با تاریخ خواند. دانش‌های سبک‌شناسی، بیان، بدیع، معانی و دیگر دانش‌های ادبی و زیبایی‌های ادبیات را آن‌گونه که «هست»، تبیین می‌کنند، اما «چرایی» و «چگونگی» پدید آمدن این ویژگی‌ها را باید در تاریخ ادبیات و به‌سان معلول حوادث تاریخی کاوید. چرا شعر روزگار سامانی، صریح و طبیعت‌گرا و جزئی‌نگر است، اما شعر عصر سلجوقی، پر ابهام و انتزاعی و کنی‌گوست؟ پاسخ دادن به این چرایی و درک این تفاوت‌ها تنها با خواندن تاریخ ایران و آگاهی از حوادث روزگار سامانیان تا سلجوقیان امکان‌پذیر است. آنچه در کتاب تاریخ ادبیات ۲ عرضه می‌شود، روایت یکی از مهم‌ترین چرخش‌گاه‌های تاریخ ایران است. این دوره که با زوال فرمانروایی‌های ایرانی‌تبار سامانی، صفاری، بویی و زیاری مقارن است، شاهد ورود گسترده اقوام تازه به فلات ایران است. این اقوام که ترک‌زبان، کوچ‌رو، نومسلمان و ناآشنا با علوم و فنون مردمان کشاورز و شهرنشین بودند، به سبب تفاوت‌های ژرف و گسترده‌شان با ایرانیان، تغییراتی ژرف و گسترده در همه جنبه‌های زندگانی ایرانیان پدید آوردند. این مردمان که از میانه‌های روزگار ساسانیان، از اقصای شرق به مرزهای شمال شرقی ایران فشار می‌آوردند، اندک‌اندک در سرزمین‌های ایرانی

فرارود رخنه کردند و برخی از آنان به خدمت دستگاه خلافت و فرمانروایان ایرانی درآمدند، اما پس از نبرد دندانه‌نقان در سال ۴۳۱ ه.ق در امواجی گسترده وارد خراسان شدند و سپس به عراق و آذربایجان و روم و شام رفتند و تغییرات بسیار را در این سرزمین‌ها فراهم آوردند. ادبیات فارسی در روزگار آنان از عصر غزنویان گرفته تا هجوم مغولان به ایران، با ابهام روزافزون، دور شدن از طبیعت‌گرایی، رواج یافتن زهدگرایی و عرفان، افزایش واژه‌های عربی و عقب‌گرد فرهنگ و اساطیر ایرانی به نفع فرهنگ سامی و اسلامی مواجه شد. با این حال آمیختن روح ترکان با روحیه ایرانی و پارسایی در خراسان و فراهم آمدن ترکیبی از امیران ترک و وزیران ایرانی و سپس هجوم‌های دامنه‌دار آنان به هند و روم و شام (و بعدها به اروپای شرقی)، موجب گسترش زبان فارسی و فرهنگ ایرانی در این سرزمین‌ها شد و زبان فارسی را به مقام زبان ارتباط جمعی و زبان فرهنگی قلمروهای عظیمی در شرق اروپا تا چین و هند ارتقا داد. در تاریخ ادبیات ۲ این تحولات و تغییرات شگرف را در تاریخ و با تاریخ، مرور می‌کنیم.

مؤلفان

www.ketab.ir